

Služba k mučednici Orosii

(Služba velké večerní s litíjí a liturgií)

Mučednice Orosia se narodila jako velkomoravská princezna v panovnické rodině v oblasti, kde působí dnes Pravoslavná církev v českých zemích, a v mládí osiřela. Dohlížel pak na ni svatý Metoděj. Byla přijata do péče české panovnické rodiny Bořivoje a Ludmily, po jejímž boku strávila mládí.

Za účasti sv. Metoděje byl domluven její sňatek se španělským vládařem. Manželství bylo uzavřeno v zastoupení a Orosia se pak vydává na cestu za svým chotěm do Španělska, kde však byla v Pyrenejích přepadena Maury a všichni členové její skupiny byli zabití. Orosii bylo nabízeno zachování života, když přestoupí na islám a stane se manželkou vůdce tlupy Maurů. Když odmítla, byla krutě mučena a popravena (zřejmě roku 880).

Staré tradice svědčí o různých zázracích spojených se svatostí Orosie. Zvláště prosí křesťané o její přímluvy v obdobích sucha, nebo ji vývají pro ochranu před bouřemi. Podle tradice jí Pán udělil moc, aby přivolala blahodárný déšť a tišila vichry. Dlouhou dobu je už ctěna ve Španělsku, kde se uchovávají její ostatky. Dnes v době klimatických pohrom se stává její uctívání a vzývání její pomoci mimořádně aktuální.

Mučednice Orosia čili Dobroslava

✠ 880

Na večerní

Stichiry na „Hospodine, k tobě volám“

Mučednice Orosie, s Kristem sjednocená vírou, s pokorou jsi přijala jeho kříž. Pán si tě vyvolil, aby ses mu podobala i na konci své křížové cesty. Napodobila jsi ho svou smrtí a přebýváš v jeho blízkosti i na nebesích. Poté, co tě zajali vražední Maurové a usekli ti ruce i nohy a nakonec i sťali hlavu, dosáhla jsi koruny mučednické a byla Kristu, Králi králů, navždy zasnoubena. Princezno naše, Pán tě posílil k mučednickému zápasu zázračným vytrysknutím pramene vody. Poté učinil pro oslavu tvého příchodu na nebeskou svatbu zázrak bouře, která vydělala a na útěk obrátila ukrutné Maury. Nevěsto Kristova, panno čistá, pros Boha za nás!

Pod tělesnou sličností svaté Orosie skvěla se její krása duchovní. Za křehkostí mladičké panny byla skryta pevnost ve víře a udatnost. Vražedníci ji nedokázali donutit, aby se zřekla Krista, ani ji nepřiměli k porušení manželského slibu, když po ní žádali, aby se provdala za vůdce Saracénů. Když očekávala smrtelnou ránu, pravil z výšin sestupující sladký, po-

vzbuzující hlas: „Pojď, vyvolená nevěsto Kristova, a přijmi korunu, kterou ti Pán připravil. Mimo to se ti uděluje tento dar: vždy, když budeš věřícími zbožně vzývána a žádána o seslání deště nebo o ochranu v bouři, bude jejich prosba tvým jménem vyslyšena.“ Svatá Orosie, posiluješ tímto naši víru v Pána, který pravil: „Proste a bude vám dáno.“ Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros Boha za nás! [Mat 7,7]

Urozená Orosia nedala se zlákat mámením vůdce Maurů, který ji hrozbami i sliby hodlal přimět k přestoupení na jeho víru a k sňatku. Nenechala se ani tvářit v tvář smrti odtrhnout od zákonného královského ženicha, za něhož již byla provdána. Zachovala věrnost křesťanské víře a tím Kristu, který se tak stal jejím nebeským ženichem. Svatá panno a mučednice, svou pevností, statečností a čistotou zalíbila ses Bohu a Pánu svému, jenž ti dal zázračnou moc nad rosou a vláhou. Místo rození dětí dáváš úrodnost polím. Místo správy královského domu zaháníš bouře a vichry. Místo panování nad palácem kamenným vládneš s nebes svými přímluvami nad oblaky a deštěm. Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros Boha za nás!

Další

Šlechetná panno, poté, co jsi v dětství osiřela, ujala se tě svatá Ludmila, kněžna česká. Spolu jste se vzdělávaly ve víře Kristově, jak ji hlásali svatí bratři Cyril a Metoděj. Schovanko českých panovníků Bořivoje a Ludmily, kteří zde šířili vůni květů křesťanských ctností! Sama stala ses vonnou růží, když tvá duše, zavlažena rosou blahodati, rozkvetla přijetím Kristo-

va evangelia. Vypučely na tvé duši vonné květy čistého zbožného života a statečného svědectví o Pánu všech králů. Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou.

Po zesnutí své matky a skonu otce, stala ses členkou české panovnické rodiny, když si tě osvojil zbožný kníže Bořivoj. V mládí jsi trávila šťastné dny po boku kněžny Ludmily a společně jste v rozhovorech, modlitbách a na bohoslužbách pozdvihovaly svá srdce i myšlenky k milovanému Pánu Ježíši. Později nejen v myšlenkách, ale celou duší vzlétla jsi radostně k nebeskému ženichu, když tě v daleké cizině zabili nevěřící Maurové poté, co se jim nepodařilo sliby ani hrozbami obrátit tě na svou nekřesťanskou víru. Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou.

Jako křesťanka sis osvojila evangelijní ctnosti. Jako příslušnice ušlechtilého rodu jsi znala své povinnosti. Proto jsi poslušně přijala svůj úděl stát se královnou a manželkou španělského krále. Pokorně ses vypravila na nebezpečnou cestu k jihu za svým královským chotěm. Těžké bylo pro tebe opustit zemi svého dětství. Ještě těžší bylo rozloučení s milovanou kněžnou Ludmilou, která ti byla matkou i sestrou. Připomněla sis však slova Pána: „Kdo chce za mnou jít, nechť vezme na ramena svá kříž svůj.“ Přimlouvej se za nás pod nebeským trůnem Beránka, aby daroval našim srdcím pokoj a milost velikou. [Mar 8,34]

Sláva

lavná panna a mučednice Orosia, schovanka přejasného panovníka Čechů, cestujíc za účelem stvrzení sňatku s králem Španělska, poslaná otcem svým a provázená ctihodnou družinou – dospěla s ní do Aragonu. Uslyševši však o pronásledování křesťanů Saracény a o pustošení celého Španělska, skryla se v jeskyni. Ukryt ale byl objeven a její průvodce pobili nevěřící; blažená Orosia však byla pro svou mimořádnou krásu zachována. Nepodlehla hrozbám Maurů a nezřekla se Krista, protože pamatovala, že milovaný Ježíš pravil: „Kdokoliv zapře mne před lidmi, toho i já zapřu před Otcem svým nebeským.“ Překonala s přispěním Pána všechny lstivé sliby a výhružky Saracénů a raději vyměnila život dočasný za věčný. Nevěsto, Kristova, panno čistá, pros Boha za nás! [Mat 10,33]

I nyní

(Bohorodičen dle typikonu a vchod s kadidlem)

Světlo tiché... Prokimen dne

Paremije

Žalmista: Čtení z knihy proroka Isaiáše.

Tak praví Hospodin: „Shromáždili se všichni národové, shromáždí se i jejich knížata. Kdo z nich to oznámí? Aneb kdo z nich slyšel, co bylo na počátku? Kdo to vypoví? Ať si přivedou svědky a ospravedlní se, aby bylo možno to vyslechnout a říci: To je pravda! Vy jste mými svědky.“ Praví Hospodin Bůh: „Také já budu svědek skrze služebníka, jehož jsem si vyvolil, abyste pochopili a uvěřili mi; pak

poznáte, že Já Jsem. Předemnou nebylo jiného Boha a nebude ho ani po mně. Já jsem Bůh a není jiné spásy mimo mne. Já jsem zvěstoval, já jsem zachraňoval i hubil, a ne nějaký cizí *bůh* mezi vámi. Vy jste mi svědky a já jsem Hospodin Bůh, už od počátku Já Jsem, a není, kdo by vysvobodil z mých rukou. Učiním a kdo to zvrátí?“ Tak praví Hospodin Bůh, svatý Israele, který vás vysvobozuje. [*Isaiáš 43,9—14; dle pravoslavného znění v Mineji*]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Dušě spravedlivých jsou v ruce Boží a trápení se jich nedotkne. Očím nerozumných se zdá, že umřeli, a jejich odchod se pokládá za trest; když se odebrali od nás, *považuje se to za jejich zánik*; leč oni jsou v pokoji. Neboť i když přijmou před lidskýma očima utrpení, jejich naděje je naplněna nesmrtelností. I když museli vytrpět nějaká muka, dojdou velikého dobrodiní, neboť Bůh je vyzkoušel a shledal, že jsou jej hodni. Zkouší je jako zlato ve výhni a přijme je jako plody obětované. Zasvítí ve chvíli, kdy jsou požati, jako když rychle vzplane *obětovaný* snopek *obilný*. Budou soudit národy a vládnout nad lidmi, a Hospodin v nich bude kralovat na věky. Ti, kdo v něho doufají, poznají pravdu, a přetrvávají ti, kdož jsou v lásce jemu věrní. Neboť blahodať a milost *Boží* jest v jeho svatých a navštívení v jeho vyvolených. [*3,1—10; dle pravoslavného znění v Mineji*]

Žalmista: Čtení z knihy Moudrosti Šalomounovy.

Spravedlivý i kdyby předčasně umíral, zůstává v pokoji, neboť důstojnost stárí netkví v dlouhověkosti a neměří se počtem let. Moudrost člověka – to jsou *ty pravé úctyhodné* šediny; život neposkvrněný – to je *pravá* zralost stárí. Kdo se stal příjemným Bohu, je *jím* oblíben. A protože žil uprostřed hříšníků, byl přemístěn. Byl vytržen *odtud*, aby špatnosti nezměnily jeho uvažování, a lsti, aby neoklamaly jeho duši. Vábení špatností totiž zatemňuje dobro a žádostivé představy zkazí mysl neponičenou zlem.

Kdo se rychle stane dokonalým, naplnil dlouhá léta, ač zemřel brzy. Vždyť příjemnou se stala jeho duše Hospodinu, a proto pospíchal z prostředí lsti a zla. Když to lidé viděli, nepochopili to, dokonce jim ani na mysl nepřišlo, že blahodať a milost *Boží* je se svatými jeho a pečuje o vyvolené své.
[Moudrost 4,7—15; dle pravoslavného znění v Mineji]

Na litiji

rostý pastýř po letech pásł stádo na úpatí pyrenejských hor na tenkrát už zapomenutých místech umučení a pohřbení světice. O Orosii znal vyprávění: Že přišla se sluncem přes Pyreneje, a že ze skály nechala vytrysknout pramen čisté vody, vody, kterou posvětila skrze pět pramenů své panenské krve.

Jednoho dne pastýř utišil svoji žízeň z lučního pramene a zaslechl krásný zpěv ptáčka. Náhle uviděl bílé světlo, jež zářilo z keře, a slyšel cosi jako andělský hlas, který mu řekl: „Už je to dlouho, co sem nikdo nepřišel. Aragonští zapomněli na Orosii, na tu, kterou chce Bůh oslavit. Vyzvedni její tělo, je pohřbeno pod touto trávou, a odnes je do údolí!“

Pastýř pak přinesl do města tělo mučednice. Říká se, že při tom zvony na věžích začaly bít samy od sebe, na loukách, kudy prošel, vypučely květy rozmanitých rostlin, vyschlé studánky se naplnily vodou a nemocné uzdravovala vůně vycházející z ostatků světice.

Sláva

Přeblažená Orosia, ozdobená lilií panenství a svou prolitou růžovou krví, zasloužila si být ozdobena dvojí

svatozáří: jak pro neporušenost panenství, tak i pro vytrpěnou bolest mučednického svědectví o Kristu. Vždyť pamatovala na slova Pána: „Nebojte se těch, kteří mohou zabít tělo, ale duši ublížit nemohou.“ Dle Boží vůle mají naše země mezi svými svatými za přímluvkyni i princeznu, čistou pannu a mučednici. Orosie, pros za nás s ostatními mučedníky, volajícími k Bohu v bílých rízách pod trůnem nebeským, aby daroval nám milost velikou. [Mat 10,28; Zjev 6,9-11]

I nyní

(Dle typikonu – viz dodatek na str. 14)

Na stichovně

Na místě, kde byla Orosia pohřbena, pak Bůh učinil jejím jménem mnoho zázraků. Pozdějším zjevením nebeským bylo svaté tělo nalezeno a s největší slávou přeneseno do chrámu a tam na čestném místě uloženo. Při slavném přenesení staly se mnohé zázraky, které milosrdenství Boží učinilo: dlouhým suchem vyprahlá půda byla napojena hojným deštěm. Tímto dobrodiním povzbuzení obyvatelé kraje měli toho roku bohatou úrodu, a pak vždy, kdykoliv Orosii zbožně vzývali, milostivý Bůh vyhověl na její přímluvu prosbám lidu, nepřizní přírody zkroušeného.

Zvolají spravedliví a Hospodin je vyslyší.

Jako Eliáš neohroženě hlásal všem Boha pravého, svědčila jsi, Orosie, statečně před mohamedánskými Maury o Kristu! Bůh daroval mučednici, podobně jako kdysi Eliášovi pronásledovanému kvůli svědec-

tví o Hospodinu, vládu nad deštěm i bouří. Než nejen proti vyprahlosti půdy nebo neúrodě a proti pustošivým bouřkám i krupobití byli svatou mučednicí lidé často chráněni; ale také mnozí slepci nabyli skrze ni zraku, jiní lidé řeči, a konečně, ti, co byli postižení různými nezhojitelnými chorobami a měli smrt na jazyku, získali své dřívější zdraví a dokonce také někteří mrtví byli vzkříšeni. I jedna česká dívka, která připutovala k tvým ostatkům a neštěstím tam přišla o život, byla na tvou přímmluvu, svatá Orosie, vzkříšena z mrtvých!

Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí.

Mnohými zázraky, které Bůh učinil a nepřestává činit prostřednictvím své panny, je oslavována a vyvyšována a my jsme tím upevňováni ve víře. Orosia byla úradkem nebes vzata ze země a odloučena od své rodiny, aby v daleké cizině podstoupila úctyhodné mučednictví. Nebeský Ženich Církve, jenž odměňuje ty, kdo mu v pozemském strádání zachovají věrnost, si zasnoubil naši pannu, aby ji nasýtil blažeností, pro niž v pozemském životě vytrpěla krutá muka ke chvále Boha a Pána našeho Ježíše Krista, jemuž náleží čest a chvála po nekonečné věky věků.

Sláva

Moravská princezno, aragonská královno Orosie, spolu s kněžnou Ludmilou a vaším učitelem Metodějem, pečujte o naši zemi. Obdarujte ji příznivým počasím a hojností plodů pozemských, leč především

učiňte národ náš úrodným pro sklizeň do sýpek nebeského království. Střežte ji před bouřemi zlých podnebeských sil, před vichry hněvu a závisti, před útoky cizozemců i domácími sváry. Dávejte růst a rozkvět místní církvi a urovnejte všechny nepokoje v ní. Sváté mučednice, urozené paní Orosie a Ludmilo, ochraňujte zemi moravskou, českou i slovenskou a žehnejte každému dobrému dílu lidí zde přebývajících.

I nyní (*Bohorodičen dle typikonu*)

Při liturgii

Tropar (4. hlas)

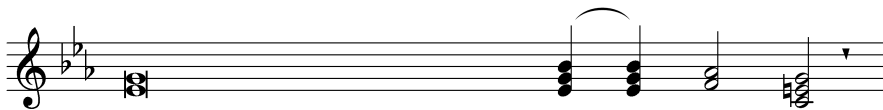
Moravská i aragonská princezno,
Orosie, mučednice a čistá panno!
Svatou Ludmilou ve zbožnosti vychovaná,
Kristu Pánu nevýslovně oddaná!
Krutým Maurům jsi svědčila o Kristu neoblomně
a přešla tím od bolesti k radosti věčné.
Spolu s kněžnou Ludmilou, mučednice Orosie,
proste Krista Boha za duše naše.

Kondak (6. hlas)

Prolitím krve své oděla ses
do královského purpuru nebeského ženicha.
Pán ti dal vládnout nad rosou a deštěm,
dej srdcím našim i vláhu blahodati rosy nebeské!
Statečná Orosie, zažeň od nás bouře duchů zlých
a ochraňuj nás v Kristově pokoji.
Naše duše občerstvi krůpějemi vody živé,
abychom děkovali Spasiteli duší našich.

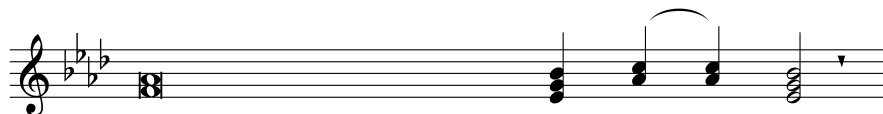
Příloha s notací

Tropar sv. Orosii

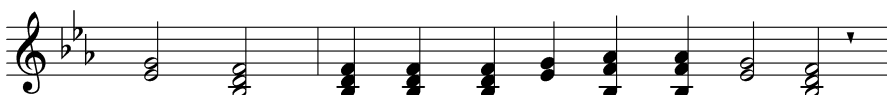
1. Moravská i aragonská prin - cez - no,
2. Svatou Ludmilou ve zbožnosti vy - cho - va - ná,
3. Krutým Maurům jsi svědčila o Kristu ne - ob - lom - ně
4. Spolu s kněžnou Ludmilou, mučednice 0 - ro - si - e,

Kondak sv. Orosii

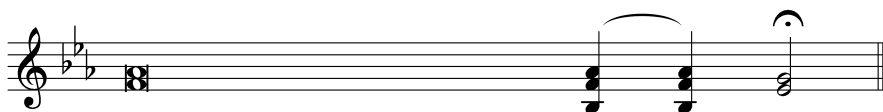

1. Prolitím krve své o- dě - la _____ ses
2. Pán ti dal vládnout nad rosou a deš - těm,
3. Statečná Orosie, zažeň od nás bou- ře du - chů zlých
4. Naše duše občerstvi krůpějemi ži- vé vo - dy,

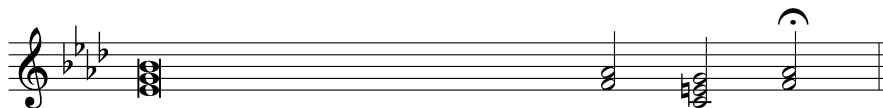
Prokimen

Chvá - ly do - jdou cti - hod - ní ve slá - vě,

(4. hlas – troparový)

1. Orosie, mučednice a čistá	pan	-	no!
2. Kristu Pánu nevýslovně	od	-	da - ná!
3. a přešla tím od bolesti k radosti	věč	-	né.
4. proste Krista Boha za duše	na	-	še.

(6. hlas – stichirový)

1. do královského purpuru nebeského	že	-	ni - cha.
2. dej srdcím našim i vláhu blahodati rosy	ne	-	be - ské!
3. a ochraňuj nás v Kristově	po	-	ko - ji.
4. abychom děkovali Spasiteli du-	ší	na	- ších.

radovati se budou na místě od - po - či - nu - tí své - ho.

Prokimen

Chvály dojdou ctihodní ve slávě, **I** radovati se budou na místě odpočinutí svého.

Verš: Zpívejte Hospodinu píseň novou, chvála jeho je v chrámu ctihodných.

Apoštol: Efez 4,17—25

Alleluja

1. *verš:* Zvolají spravedliví a Hospodin je vyslyší.

2. *verš:* Mnohá jsou soužení spravedlivých, ale Hospodin je ze všech vysvobodí.

Evangelium: Mat 13,44—52

Ke svatému přijímání

V paměti věčné bude spravedlivý, pověsti špatné nemusí se bát. (*Ž 111,6—7*)

Dodatek k večerní službě**Bohorodičen na »I nyní...« po litijních stichirách**

Dílo patriarchy Germana; hlas 5.

Melodiemi písní oslavme Královnu všech, Matku i Pannu, jež se sklání shůry, aby požehnáním korunovala ty, kdo ji velebí. Ať se shromáždí králové a knížata, aby jásali v písních nad Královnou, která porodila Krále, jenž se lidumilně rozhodl osvobodit držené ve *spárech* smrti. Pastýři a učitelé, shromáždění chvalme přečistou Matku dobrého Pastýře. Písněmi krasořečnými vychvalujme ji jako: zlato-

skvoucí svícen, zářící oblak, prostrannější než nebesa, oduševnělou schránku, ohni podobný trůn Vládce, zlatou nádobu plnou many, uzamčenou bránu, jíž prošel jen Syn, který je Slovem Božím. Té, která je všech křesťanů útočiště, rceme: „Komnato Slova Božího, učiň nás, ponížené, hodnými nebeského Království, neboť nic není nemožno orodovnictví tvému.“

O životě sv. Orosie

Svatá Orosia, ve španělském prostředí svatá Eurosia či z řečtiny počestěno jako Dobroslava, čímž se však vytrácí z jejího jména souvislost s rosou a jemným deštěm, (žila mezi léty 864—880, † Jaca). Je patronkou španělského města Jaca.

Přibližně po jednom roce svého pobytu na Velké Moravě, v roce 864, se svatí Cyril a Metoděj dověděli, že se v blízkosti Čech se narodila dívka, které bylo přiřčeno božským vnuknutím jméno Eurosia. Orosia či Eurosia je jméno původem řecké a slovanské jméno Dobroslava by mělo mít tentýž význam jako řecké slovo Eurosia. Slovan-
ský základ „dobr“ odpovídá řeckému „eu“, což v obou ja-

zycích znamená „dobrý, dobře“. Slovanské „ros“ odpovídá řeckému „ros“, označující vlhkost, rosu, drobný déšť. Jméno Dobroslava tedy mohlo odpovídat jménu Eurosia, což by znamenalo „blahodárný

děšť“. Pozdější zázraky potvrdily správnost přičení vlády nad dobrým deštěm naší sv. Orosii.

Její otcem byl pravděpodobně vévoda Mojslav (podle ruského slovníku historických slovanských jmen to byl bělochorvatský kníže), zmiňovaný mezi statečnými českými knížaty (fuldské letopisy k roku 872); přesněji řečeno: otec Dobroslavy Mojslav nebyl Čech, ale kníže bílých Chorvatů, kteří

tehdy sídlili v severovýchodních Čechách a na severní Moravě. O Orosii tedy lze hovořit jako o moravské princezně, protože patřila do vrstvy vládnoucích kruhů Velké Moravy jakožto státního útvaru. Zřejmě v osmi letech osiřela a byla pak vychovávána knížetem Bořivojem I. a sv. Ludmilou, nejspíše na Levém Hradci (od svých jedenácti let; r. 875).

Ludmila měla Orosii velmi ráda. „Byla jí velkou přítelkyní,“ říká historická zpráva, a „byla jen o málo let starší.“ Když Bořivoj (pokřtěný sv. Metodějem) přišel žít do tohoto hradu, byl doprovázen kaplanem jménem Kaich, kterého tam sv. Metoděj ustanovil. Odtud vyzařovalo světlo víry mezi české pohany. Zde byl zbudován malý kostel, zasvěcený sv. Klimentovi. „Toto byl první kostel Čech,“ říká Legenda, a dodává: „Toto byl kostel, který sloužil jako křestní kaple jeho manželky Ludmily a schovanky Dobroslavy – Eurosie – Orosie“ (r. 877), které byly ve víře vychovány knězem Kaichem. (Podle některých byla Ludmila pokřtěna už na Moravě v r. 871.)

Při vzpouře pohanských Čechů Bořivoj „na radu svého kaplana Kaicha odešel s celou svojí rodinou hledat útočiště u krále Velké Moravy Svatopluka“ (r. 879). Desetimě-

síční pobyt na Moravě jim přinesl další prohloubení vzdělání ve víře.

V roce 880 byl sv. Metoděj na návštěvě v Římě, „v čase, kdy se tam nacházelo také poselstvo aragónské“. Papež Jan VIII. požádal svatého Metoděje, aby našel vhodnou urozenou nevěstu pro syna navarrského krále Fortuny I. (Fortunia Jiméneze), která by byla svatá a statečná. Metoděj doporučil Orosii – Dobroslavu. Vévodové Bořivoj a Ludmila jí dali, v zastoupení jejích zesnulých rodičů, souhlas k sňatku s princem aragónským. Svatba se uskutečnila v zastoupení.

Po svatbě (v srpnu r. 880) se svatební průvod (v září) spěšně vydal do Navarry, aby dorazil do své země dříve, než bude kvůli zimě nemožné přejít Pyreneje. „V měsíci říjnu přišli k vodám řeky Aragón, která už není daleko od města Yebra na jižní straně Pyrenejí.“ Průvod byl však v blízkosti španělského města Yebra de Basa přepaden Maury. Jejich velitel Aben Lupo žádal krásnou Dobroslavu, aby se stala jeho ženou (zřejmě tím mínil: jednou z jeho manželek). Dobroslava však odmítla. Byla pak mučena, byly jí uřaty končetiny a useknuta hlava. Poté se strhla bouře, která vyděsila Maury, takže se v hrůze rozprchli.

Podrobnější popis posledních událostí: Od vod Aragónu přešli poutníci brzy k vodám řek Gállego a Basa. Do města Yebra byl ke králi napřed poslán don Domingo s oznámením, že už přijela královská novomanželka. Ale posel byl zajat maurskou tlupou která se tu potloukala, a ta ho zabila. Tlupě velel Aben Lupo. Z dokumentů, které posel vezl, se Lupo dověděl o příjezdu Orosie. Orosiin královský průvod, který nevěděl, co se stalo, čekal na návrat posla. Čas plynul a pozvání od krále nepřicházelo. Na celou výpravu přicházel neklid.

Místní člověk, který už zažil drancování Maurů v blízkosti toho místa, poradil Orosii, aby i se svou družinou utekla do jeskyní v hoře. A ona tak učinila. „Tehdy se bandita přiblížil k výpravě a sliby se snažil získat přízeň Oro-

siinu. Arab chtěl, aby se Orosie zřekla víry v Ježíše Krista, aby odmítla ruku dona Fortúna Garcése, a aby se stala jeho ženou. Ve snaze toho dosáhnout svůj útok na Orosiinu družinu oddaloval. Ale když viděl, že jeho sliby ani úskoky nic nezmůžou, dal příkaz k útoku.“

Útok začal tím, že jako první byli zlikvidováni obránci výpravy. Orosia a několik jejích nejbližších měli ještě čas utéci z toho místa a vylézt na vysoko položené planiny hory. „Ona a její přeživší doprovod trpěli velkou žízňí na tomto místě, kde byla louka. Orosia prosila Boha a v momentě se na louce objevil pramen čisté vody. Tady se pak měl konat poslední zápas.“

„Aben Lupo osobně napadl obránce a vůdce Orosiina doprovodu, který se jmenoval Cornel. Ale Orosia, která byla po jeho boku, vztáhla ruku, aby ho ochránila. Rána, která měla zabít Cornela, jí usekla ruku v zápěstí. Po tomto vážném zranění, a vida zmařené naděje, sám Aben Lupo rozsekal tělo Cornelovo a v zuřivosti rozkázal jednomu ze svých pomahačů, aby usekl druhou ruku Orosie, a také její hlavu a nohy. Tímto způsobem, když měla sotva 16 let, vysloužila si Orosie palmu mučednickou spolu s ostatními z jejího doprovodu.“

Španělského manžela Orosie její smrt tak zdrtila, že zůstal své nevěstě věrný a nikdy neoženil. Jeho žal mu dal sílu celý svůj další život muslimy urputně a neúnavně pronásledovat, takže Španělsko i rodící se křesťanskou Evropu před řáděním a nájezdy pohanů ochránil. Sv. Orosia se tedy svým mučednictvím možná podílí na **ochraně křesťanského charakteru Evropy**.

Svaté ostatky Orosie našel po dvou letech (r. 882) na místě jejího umučení nějaký pastýř, který se byl občerstvit u pramene, prýšticího tam od doby mučednického zápasu sv. Orosie. Jsa veden nebeským zjevením, vyzdvihl ostatky mučednice a přenesl je do města Yebry, kde podle pokynu shůry nechal v chrámu její hlavu, a pak do města Jacy,

kde v chrámu na oltář uložil její tělo. Přenesení ctihodných ostatků bylo dle legendy provázáno zázraky.

Svatost. Moravská mučednice byla věřícím lidem toho kraje prohlášena za svatou, stala se patronkou vinařů a ochránkyní před nepřízní počasí. Byla zřejmě místně svatořečena 25. června (datum jejího svátku v Jacce) před r. 1170. Ve Španělsku se jí říká Orosia de Jaca.

Postupem času byly s Orosií spojovány pověsti, že ovládá hromy a blesky (podle hromobití, které nastalo po jejím zabití a obrátilo Maury na úprk), a stala se také patronkou blahodárného deště (podle svého jména). Obojí bylo dosvědčeno zkušeností křesťanů s jejím uctíváním.

Ostatky krásné Moravanky jsou tedy dodnes uloženy ve Španělsku a jsou předmětem velké úcty věřícího lidu. Paradoxně je tak místo jejího posledního odpočinku jediným doloženým hrobem některého z příslušníků vládnoucí velkomoravské dynastie.

Poznámka o typikonu

Služba sv. Orosii je částečně podobná službě sv. Ludmile a je sepsaná dle údajů jejich životopisců. Znění služby je strukturováno k oslavě svátku velkého místního světce.

Hlavní svátek sv. Orosie (846—870) připadá na den **15. září** / **28. září se sv. Ludmilou** (v měsíci jejího umučení) – službu záhodno zpívat o den dřív či o den později (souhlasně dle občanského i církevního kalendáře) kvůli oddělení služby Orosii a Ludmile. Další dny ke vzpomínání památky sv. Orosie jsou: druhá neděle po Padesátnici ve sboru místních svatých; nebo 25. června, kdy je ctěna ve Španělsku.

Sv. Orosia je oslavována jako **svatá mučednice**.

Služba sv. Orosii je koncipována jako svátek velkého světce, který můžeme v hierarchii důležitosti svátečních dnů zařadit mezi ty, které jsou v bohoslužebných knihách označeny ✚ (křížkem bez půlkruhu), což odpovídá oslavě svátku významného místního světce (takto jsou i v Ruské církvi označeny dny slavných ruských svatých). Dle bohoslužebné ústavy (typikonu) pravoslavné církve to znamená službu s poljelejem a je-li to vůle představeného, může být i s bděním, resp. velká

večerní s litíjí (kde je chrám zasvěcen tomuto světcí, mělo by bdění jistě být; hymny pro jitřní bohoslužbu však zatím nejsou). Zcela jistě se však předpokládá liturgické uctění svátku sv. Orosie velkou večerní s litíjí a žehnáním chlebů, což se koná v předvečer svátečního dne. Všechny k tomu náležející stichiry jsou zde k dispozici.

Datum podzimního svátku se nachází v posvátečním období Povýšení svatého Kříže Páně (což je svátek z dvanáctera). Proto se služba svatě Orosii při liturgickém slavení tohoto jejího svátku spojuje se službou svátku Povýšení. ❖ Na večerní se koná takto:

Je-li předvečer neděle (tj. je tzv. „neděle po Povýšení“), stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 10; nejprve bereme tři stichiry nedělní, poté tři svátku Povýšení, a potom čtyři stichiry svatě Orosii. • Není-li předvečer neděle, postupujeme takto: stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ na 8; nejprve tři stichiry svátku Povýšení, pak pět stichir sv. Orosii. • „Sláva“ sv. Orosii. „I nyní“ bohorodičen svátku Povýšení (je-li předvečer neděle, tak místo toho dogmatik příslušného nastupujícího hlasu). Vchod. • Prokimen dne. • Paremije zde uvedené jsou stejné jako ve službě sv. mučednice Ludmily. • Litijní stichiry: tři stichiry sv. Orosii, „Sláva“ sv. Orosii, „I nyní“ a bohorodičen ze svátku Povýšení. • Stichiry na stichovně: je-li předvečer neděle, berou se stichiry nedělní, pak „Sláva“ sv. Orosii a „I nyní“ nedělní bohorodičen na stichovně podle nastupujícího hlasu; • není-li předvečer neděle, čtou se všechny tři stichiry sv. Orosii, pak „Sláva“ sv. Orosii, poté „I nyní“ a bohorodičen svátku Povýšení. • Tropary po Otčenáši při požehnání chlebů: je-li předvečer neděle, pak „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou) [neslouží-li se bdění, ale koná-li se liturgie, pak je možno zpívat tropary i takto: nejprve nedělní, pak Orosii a nakonec svátku Povýšení]. • Není-li předvečer neděle, tedy svátku Povýšení (dvakrát), sv. Orosii (jednou). * Pokud je chrám zasvěcen sv. Orosii a její svátek připadne na „neděli po Povýšení“, služba Povýšení se na večerní i na liturgii úplně vynechává. Na prvních stichirách se berou 4 nedělní a šest Orosii. Bohorodičny po všech stichirách jsou nedělní. Tropary po Otčenáši: nedělní, Orosii a „Bohorodice Panno“ [nebo koná-li se bdění, tak: „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou)].

❖ Na liturgii (v chrámu zasvěceném některému svatému, tj. nikoliv svátku Páně či Bohorodice). Je-li neděle (v posváteční době Povýšení svatého Kříže) – tropary na malém vchodu: nedělní, svátku Povýšení a Orosii. Kondaky: nedělní, »Sláva...« Orosii, »I nyní...« svátku Povýšení. Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – nedělní a Orosii. • Není-li neděle: začátek liturgie a blahoslavenství jako v neděli. Tropary na malém vchodu: svátku Povýšení (chrámu) a Orosii. Kondaky: (chrámu) »Sláva...« Orosii, »I nyní...« svátku Povýšení. Prokimen, apoštol, evangelium – Orosii. Místo „Jest vpravdě důstojno...“ se bere irmos 9. písně kánonu svátku Povýšení. Zpěv ke svatému přijí-

mání: svátku Povýšení a Orosii. * (Pokud je chrám zasvěcen sv. Orosii, postupuje dle výše uvedeného jen s tím rozdílem, že služba svátku Povýšení se vynechává, a dále: prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání se berou jen Orosii.)

Svátek památky dle aragonské tradice – 25. června dle obč. kalendáře. Službu možno o den posunout. Při liturgickém slavení tohoto svátku, který můžeme považovat za památku první translace jejího těla, se může použít celá zde uvedená služba. Zde jsou typikonální poznámky ke službě sv. Orosii v tento den – ❖ při večerní:

Je-li předvečer neděle, stichiry „Hospodine, k tobě volám“ na 10; nejprve bereme čtyři stichiry nedělní a potom šest stichir svaté Orosii. * Není-li předvečer neděle, postupujeme takto: stichiry na „Hospodine, k tobě volám“ se berou na 8, což vyžaduje první a druhou stichiru čist dvakrát. * „Sláva“ sv. Orosii. Po „I nyní“ se zpívá dogmatik 6. hlasu (Kdož by nevelebil tebe...) (Je-li předvečer neděle, tak místo toho dogmatik příslušného nastupujícího hlasu.) Vchod. * Prokimen dne a paremije, které jsou zde uvedeny. * Litijní stichiry jak jsou zde uvedeny včetně „Sláva“. Po „I nyní“ zpívat bohorodičen uvedený v příloze. * Stichiry na stichovně: je-li předvečer neděle, berou se stichiry nedělní, pak „Sláva“ sv. Orosii a po „I nyní“ nedělní bohorodičen na stichovně podle nastupujícího hlasu; * není-li předvečer neděle, čtou se všechny tři stichiry sv. Orosii, pak „Sláva“ sv. Orosii, pak „I nyní“ a bohorodičen na stichovně nedělní z 8. hlasu. * Tropary po Otčenáši při požehnání chlebů: je-li předvečer neděle, pak „Bohorodice Panno“ (dvakrát) a tropar sv. Orosii (jednou) [tak je to dle typikonu pro službu celého bdění; koná-li se jen velká večerní s litíjí bez bdění, pak tropary v předvečer neděle takto: nedělní, sv. Orosii, „Raduj se, Bohorodice Panno“]. Jestliže se z nějakých důvodů nekonala litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak v předvečer neděle tropary: nedělní, „Sláva“ sv. Orosii, „I nyní“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu nedělního troparu. * Není-li předvečer neděle: tropar sv. Orosii (dvakrát), pak „Bohorodice Panno“ (jednou). Jestliže se z nějakých důvodů nekonala litije, ale slouží se jen velká večerní bez požehnání chlebů, pak tropary tyto: sv. Orosii, „Sláva... Tropar druhému svatému, I nyní...“ propustný (tj. závěrečný) bohorodičen z oktoichu dle hlasu troparu sv. Ludmily. * Tropary při žehnání chlebů – vždy bez »Sláva...« »I nyní...«

* Služba dalším svatým, kteří mají toho dne památku, se může konat na malé večerní před velkou večerní.

* Na liturgii (v chrámu zasvěceném některému svatému, tj. nikoliv svátku Páně či Bohorodice). Je-li neděle – tropary na malém vchodu: nedělní, chrámu a Orosii. Kondak nedělní (chrámu), »Sláva...« kondak Orosii, »I nyní...« „Nezahanbitelná zastánkyně...“ Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – nedělní a Orosii. * Není-li

neděle: začátek liturgie a blahoslavenství jako v neděli. Tropary na malém vchodu: (chrámu) Orosii. Kondaky: (chrámu) »Sláva...« Orosii, »I nyní...« „Nezahanbitelná zastánkyně...“ (*Je-li chrám zasvěcen Bohorodiči, pak se místo kondaku „Nezahanbitelná zastánkyně...“ vždy bere kondak chrámu, který se tudíž přesouvá na závěr zpěvu kondaků.*) Prokimen, apoštol, evangelium a zpěv ke svatému přijímání – Orosii.

* Zvláštní typikonální případ: je-li chrám zasvěcen sv. Orosii a její svátek připadne na neděli, slouží se téhož dne večerní s opuštěním chrámového svátku. Postup večerní je jako u tzv. „všednodenní“. Stichiry se berou takto: na prvních stichirách se berou nejprve 3 stichiry sv. Orosii a pak 3 stichiry svatému následujícího dne. „Sláva“ Orosii. „I nyní“ dogmatik 6. hlasu: „Kdož by nevelebil tebe...“ Vchod není. Světlo tiché. Prokimen dne. Paremije se neberou. Hned následuje: „Dejž, Hospodine, abychom večer tento...“ a poté prosebná ektenie. Litije není. Stichiry na stichovně – Orosii. „Sláva“ Orosii. „I nyní“ nedělní bohorodičen dle hlasu Slávy. Tropary po Otčenáši: Orosii. „Sláva“ a tropar svatému následujícího dne. „I nyní“ nedělní propustný bohorodičen dle hlasu Slávy. Následuje ektenie a propuštění. (Opuštění chrámového svátku se nekonná, je-li následujícího dne svátek nebo památka světce s polyjelejem nebo bděním, což však není případ dnů následujících po obou památkách sv. Orosie.)

Bohorodičen na »I nyní...« po litijních stichirách (uvedený na str. 14) je pro letní svátek; při podzimním svátku se bere litijní bohorodičen svátku Povýšení.)

Stichiry je možno číst i při liturgii, a to před svatým přijímáním (čtou se, jak jdou za sebou, bez meziveršů, bez „Sláva... I nyní...“, bez hymnů z oktoichu a bez paremijí).

Oslava její památky:

- druhou neděli po Padesátnici ve sboru místních svatých;
- 25. června, kdy je ctěna ve Španělsku (to je nejspíš den její kanonizace v Jacce);
- 16. září / 29. září spolu se sv. Ludmilou (měsíc před umučením Orosie) — službu zpívat o den dřív.

Použité ilustrace – zobrazení sv. Orosie

1. str. obálky – ikona Jany Baudišové (2020, Jihlava)

Ostatní ilustrace pocházejí ze Španělska (např. fotografie ostatkové busty sv. Orosie ze 17. stol.)

Prameny

Juan Francisco Aznárez López (1981): Aznárez (López), Juan Francis-

co: Historia de Santa Orosia, Reine, Virgen y Mártir, Patrona de Jaca y su Diócesis, Imprenta Raro, Jaca, D. L. HU 100, 1981

Jana B. Šumpíková (cituje z knihy „Přes propasti věků“)

Jiří Kachlík (2005) • JUDr. Zdeněk Opatřil • (moraviamagna.cz)

Další

Aznárez (López), Juan Francisco: Historia de Santa Orosia, Reine, Virgen y Mártir, Patrona de Jaca y su Diócesis, Imprenta Raro, Jaca, D. L. HU 100, 1981, 56 s. • Ramón de Huesca: Iglesias de Aragón, tomo VIII.

Annales Fuldenses sive Annales regni Francorum orientalis (MGH SS rer. Germ. in usum scholarum 7), ed. F. Kurze, Hannoverae, 1891. •

Bílý, J. L.: Moravští panovníci v 6. až 13. století, Nitra, 1997, s. 203.

• Palacký, František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, díl I., Kvasnička a Hampl, Praha 1939, s. 116. • Francisco de Ruesta, manuscrito, 1780, 1. • ANALES DE BARONIO, en los pontificados de Adriano II. y Juan VIII. • Svoboda, Jan: Tajemná svatá Orosie, in: Přes propasti věků, Vyšehrad, 2004, s. 59–60. • Podlaha, A.: Novější španělské spisky o sv. Orosii (Eurosii), domnělé dceři knížete českého Bořivoje a sv. Ludmily, Časopis katolického duchovenstva, 58, 1917, s. 909–915. • Český slovník bohovědný 3, Praha 1926, s. 919-920, heslo Eurosie. • Bibliotheca Sanctorum 5, Roma, 1964, s. 240-241, heslo Eurosia (Filippo Caraffa). • Martyrologium Romanum, Typis Vaticanis, 2001, s. 334. • Jindřich F. Bobák: Cesta princezny Orosie – z Moravy na konec světa

• Jan Galatík: Svatá Dobroslava...

Články o sv. Orosii viz na:

www.orthodoxia.cz/svati/orosie.htm

Služba ke stažení na: download.pravoslavi.cz

V Jihlavě 2021 (v. 0.51)

